

การพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะเพื่อหนุนเสริมระบบการฝึกทักษะวิชาชีพครู:

ประเด็นการมีส่วนร่วมพัฒนาแบบประเมิน CCR

Development of Health Schools to Support the Teaching Professional Practice: Participatory Approach to CCR Assessment Tool Establishment

ดวงใจ เนตรตระสุต ชไมมน ศรีสุรักษ์ ศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์

จันทรกา แซ่ลิ้ว พิทยาภรณ์ มานะจติ และ อภิญญา มนูญศิลป์

Duangjai Netrasooth, Chamaimone Srisurak, Sirimas Kosanpipat

Juntra Saeliw, Phittyaporn Manajuti, and Aprinya Manoonsilp

ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์

Department of Early Childhood Education Faculty of Education

E-mail: duangjai_net@cmru.ac.th, chamaimone_sri@cmru.ac.th,

sirimas_kos@cmru.ac.th, juntra_sae@cmru.ac.th,

phittyaporn_man@cmru.ac.th, aprinya_man@cmru.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะเพื่อหนุนเสริมระบบการฝึกทักษะวิชาชีพครู: ประเด็นการมีส่วนร่วมพัฒนาแบบประเมิน CCR เป็นการวิจัยที่เกิดจากการลงนามความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่กับมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (IRES) ได้คัดเลือกให้ภาควิชาการศึกษาปฐมวัยรับทุนสนับสนุนจากมูลนิธิ IRES ร่วมกันวิจัยและพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะเพื่อหนุนเสริมระบบการฝึกทักษะวิชาชีพครู

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: ระยะที่ 1 (R&D1, PAR: Participation Action Research) ด้วยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้: PLC (Professional Learning Community) การทบทวนหลังการทำงาน: AAR (After Action Review) และการจัดทำแผนการเรียนการสอนบูรณาการโดยใช้ปัญหาความต้องการเป็นฐาน PBL (Problem based learning) จากกลุ่มโรงเรียนสุขภาวะ

เป้าหมาย จำนวน 5 โรงเรียน ผลการดำเนินงานวิจัยพบว่า สามารถปฏิบัติการมีส่วนร่วมพัฒนาแบบประเมิน CCR เพื่อเป็นแนวทางฝึกทักษะวิชาชีพครูด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา การนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงและการให้คำปรึกษา ตลอดจนใช้การวิจัยเป็นฐาน (CCR: Contemplative education & Coaching and Mentoring & Research Based) ที่ครอบคลุมแบบ 360 องศาในทุก ๆ มิติของการประเมิน ทั้งผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และชุมชน และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนสุภาพระ ตลอดจนอัตลักษณ์นักศึกษาครูปฐมวัยของภาควิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผู้ซึ่ง “สอนดี ใฝ่รู้ สู้งาน”

คำสำคัญ: การพัฒนา โรงเรียนสุภาพระเป็นฐาน การหนุนเสริม ทักษะวิชาชีพครู
แบบประเมิน CCR

Abstract

The development of health schools to support the professional practice system: engaging CCR assessment evaluation was initiated by the signing of cooperation between Chiang Mai Rajabhat University and the Foundation for Educational Research Institute (IRES).

IRES has been selected for the Department of Early Childhood Education for joint research development of health schools to promote the system of training teachers.

This research is a research and development of participatory action: Phrase 1 R&D1, PAR: Participation Action Research by Professional Learning Community (PLC), After Action Review (AAR) and develop an integrated teaching and learning plan using Problem based learning (PBL) from the target group of 5 schools. The research found that working together to develop evaluation form CCR (Contemplative education & Coaching and Mentoring & Research Based),

Keywords: Development, Health-Based School, Reinforcement, Professional Skills Teacher, Evaluation Form CCR

บทนำ

โรงเรียนสุขภาวะเป็นโรงเรียนแนวใหม่ที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นสุข ทั้งทางกาย ทางใจ ทางสังคมและทางสติปัญญา ทำให้จะต้องมีองค์ประกอบ 1) ผู้เรียนเป็นสุข 2) โรงเรียนเป็นสุข 3) สภาพแวดล้อมเป็นสุข 4) ครอบครัวเป็นสุข 5) ชุมชนเป็นสุข โดยการปรับสภาพและลดปัจจัยเสี่ยง จัดโครงสร้างและระบบต่างๆให้โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครัว ชุมชน และพื้นที่ปลอดภัย เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสุขภาวะ ผ่านการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก Problem Based Learning (PBL) เป็นวิธีการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาหรือสถานการณ์เป็นจุดเริ่มต้นของการแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการทำงานร่วมกันเป็นทีม จึงเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนในโรงเรียนสุขภาวะ เพราะกระบวนการเรียนการสอนในลักษณะนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดแบบเชื่อมโยงความรู้แล้วนำไปแก้ปัญหาที่ประสบในชีวิตจริงได้ ทั้งนี้โรงเรียนสุขภาวะ มีเนื้อหาที่แสดงทั้งหลักการและแนวทางการเรียนการสอนแบบใหม่ โดยเปิดพื้นที่ในการเรียนรู้ ไม่ยึดติดกรอบและรวมถึงการเปิดความคิด ความรู้ วิสัยทัศน์ รวมทั้งทัศนคติใหม่ๆ ของทั้งครูและนักเรียน โดยมีห้องเรียนเป็นพื้นที่หลักในการแสดงแนวคิดเรื่องการเปิดรับสิ่งใหม่ๆ ด้วยการออกแบบให้คล้ายกับกล่องที่ถูกเปิดออก ซึ่งเป็นตัวแทนของการเปิดกว้างทางความคิดและเป็นกล่องที่มีผนังไม่ครบด้าน แสดงถึงการที่ครูเป็นนักปฏิบัติและนักเรียนช่วยกันล้มหรือสลายกรอบเดิมๆ ออกไปหรือไม่ยึดติดกับกรอบเดิม

นอกจากการเรียนการสอนที่เปิดกว้างให้ผู้เรียนและไม่ยึดติดกับกรอบเดิม ๆ แล้วการเรียนการสอนที่นำเอาการใช้จิตศึกษามาจัดการการเรียนการสอนร่วมด้วย จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจด้านในของตนเอง ทำให้เป็นเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่น โรงเรียนที่เป็นโรงเรียนสุขภาวะได้นำเอากระบวนการจิตศึกษามาพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเติบโตด้านความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางจิตวิญญาณ

การพัฒนาโรงเรียนสุภาพะเพื่อหนุนเสริมระบบการฝึกทักษะวิชาชีพครู เป็นการวิจัยที่เกิดจากการลงนามความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่กับมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (IRES) ได้คัดเลือกให้ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ รับทุนสนับสนุนจากมูลนิธิ IRES ร่วมกันวิจัยและพัฒนาโรงเรียนสุภาพะเพื่อหนุนเสริมระบบการฝึกทักษะวิชาชีพครู การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: ระยะที่ 1 การพัฒนาโรงเรียนสุภาพะเพื่อหนุนเสริมระบบการฝึกทักษะวิชาชีพครู: ประเด็นการมีส่วนร่วมพัฒนาแบบประเมิน CCR

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาแบบประเมิน CCR ในการเป็นแนวทางการพัฒนาระบบโรงเรียนสุภาพะเป็นฐาน สำหรับการฝึกทักษะวิชาชีพครูและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนสุภาพะ

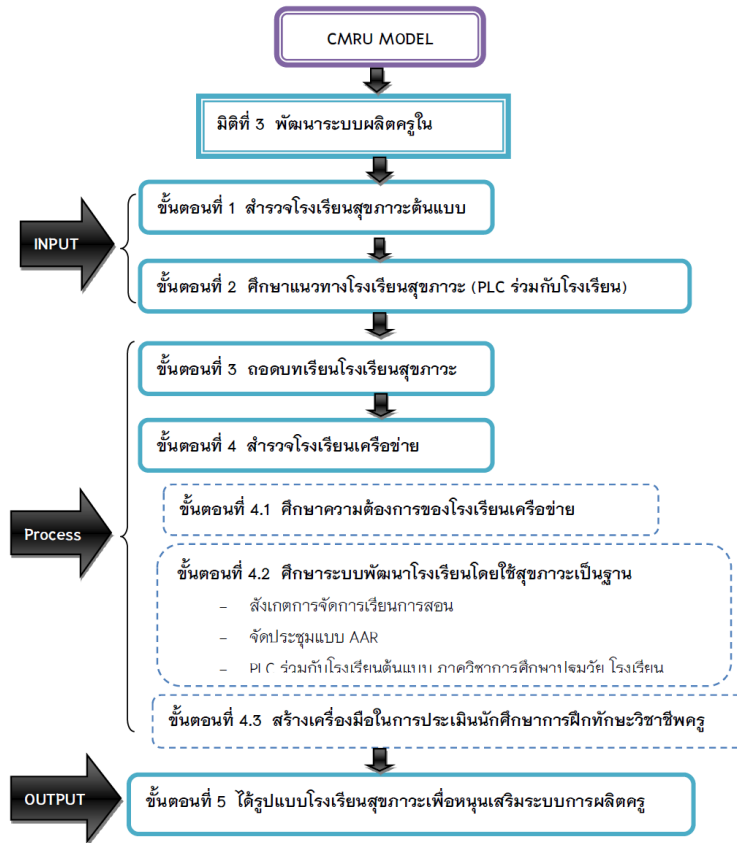
กลุ่มเป้าหมาย

สถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนสุภาพะในเขตจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านขุนแปะ อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ 2) โรงเรียนบ้านแม่ลิต อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน 3) โรงเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านจองค์ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน 4) โรงเรียนบ้านจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่ และ 5) สถานศึกษาที่ได้พัฒนาระบบโรงเรียนสุภาพะเป็นฐาน จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

แผนแบบการวิจัย/ รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualification Action Research) รูปแบบการวิจัยและพัฒนาแบบปฏิบัติการมีส่วนร่วม (Research and Development: R&D: PAR; Participation Action Research

วิธีดำเนินการวิจัย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ได้ผลการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะเพื่อหนุนเสริมระบบการฝึกทักษะวิชาชีพครู: ประเด็นการมีส่วนร่วมพัฒนาแบบประเมิน CCR (ระยะที่ 1) ดังนี้

1. ผลการพัฒนานักวิจัย

หลังจากการลงนามความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่กับมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (IRES) ซึ่งได้คัดเลือกให้ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย รับผิดชอบสนับสนุนจากมูลนิธิ IRES ร่วมกันวิจัยและพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะเพื่อหนุนเสริมระบบการฝึกทักษะวิชาชีพครูแล้ว ทำให้นักวิจัยได้รับการฝึกอบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงานจากมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อ

การศึกษา (IRES) ผลที่เกิดขึ้นพบว่า นักวิจัยสามารถประชุมวางแผนเขียนโครงการวิจัยการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะเพื่อหนุนเสริมระบบการฝึกทักษะวิชาชีพครูได้

2. ผลการพัฒนาโครงการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการที่นักวิจัยได้รับการพัฒนา ทำให้สามารถเข้าใจกระบวนการร่วมมือกันวางแผนพันธกิจวิจัยเพื่อพัฒนาต่อไป ซึ่งผลจากการที่นักวิจัยร่วมกันเสนอโครงการวิจัยการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะเพื่อหนุนเสริมระบบการฝึกทักษะวิชาชีพครูต่อมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการศึกษา (IRES) พบว่า สามารถประชุมประสานงานและเตรียมการประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียนสุขภาวะกลุ่มเป้าหมายได้ รวมทั้งมอบหมายงานให้คณะผู้วิจัยการลงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมกับตัวแทนนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาการศึกษาศิลปะในโรงเรียนสุขภาวะกลุ่มเป้าหมายตามที่ประสานงานไว้แล้วได้ รวมทั้งสามารถดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ ดังนี้

2.1 จัดทำแบบประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพครูแบบ CCR เพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมินนักศึกษาร่วมกัน

2.2 ใช้วิธีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้: PLC (Professional Learning Community)

2.3 นำข้อมูลที่ได้มาทบทวนหลังการทำงาน: AAR (After Action Review)

2.4 จัดทำแผนการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ปัญหาความต้องการเป็นฐาน PBL (Problem-Based Learning)

3. ผลการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะเพื่อหนุนเสริมระบบการฝึกทักษะวิชาชีพครู: ประเด็นการมีส่วนร่วมพัฒนาแบบประเมิน CCR (ระยะที่ 1)

3.1 ได้แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการนิเทศนักศึกษา เป็นผลการพัฒนาสร้างแบบประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพครูแบบ CCR ร่วมกันระหว่างคณาจารย์และนักศึกษาศาสนาการศึกษาศิลปะ ร่วมกับโรงเรียนสุขภาวะกลุ่มเป้าหมายทั้ง 5 แห่ง ทำให้ได้แบบประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพครูแบบ CCR เพื่อแนวทางฝึกทักษะวิชาชีพครูด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา การนิเทศแบบระบบพี่เลี้ยงและการให้คำปรึกษา ตลอดจนใช้การวิจัยเป็นฐาน (CCR: Contemplative education &

Coaching and Mentoring & Research Based) ที่มีความครอบคลุมแบบ 360 องศา ในทุก ๆ มิติของการประเมิน ทั้งผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ และชุมชน และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนสุขภาวะ ตลอดจนอัตลักษณ์นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยของภาควิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ คือ สอนดี ใฝ่รู้ สู้งาน (CMRU model)

3.2 ได้บูรณาการการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 รายวิชา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ได้แก่ รายวิชา ED 3801 การศึกษาสังเกต และการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา 1 รายวิชา CI 4606 วิธีสอนการศึกษาปฐมวัย 1 และ รายวิชา ED 5801 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบ 1

3.3 ได้จัดส่งตัวแทนนักศึกษาที่กำลังศึกษาในรายวิชาดังกล่าวไปร่วมสังเกตการสอนและทดลองสอนอย่างละ 1 สัปดาห์ และฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบ จำนวน 1 ภาคเรียน

ทั้งนี้ผลการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะเพื่อหนุนเสริมระบบการฝึกทักษะวิชาชีพครู: ประเด็นการมีส่วนร่วมพัฒนาแบบประเมิน CCR (ระยะที่ 1) จะนำไปสู่การหาแนวทางพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือการฝึกทักษะวิชาชีพครูโดยใช้โรงเรียนสุขภาวะเป็นฐาน ในระยะที่ 2 ต่อไป เพื่อพัฒนาการศึกษาและการผลิตครูที่ส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับประวัติ เอรารวรรณ์ (2558, น.1) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จได้ต้องปฏิรูปตั้งแต่ต้นทางคือการผลิตครู ซึ่งการจัดการศึกษาตามแนวคิดการสร้างโรงเรียนสุขภาวะมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ข้อ คือ 1) ผู้เรียนเป็นสุข 2) โรงเรียนเป็นสุข 3) สภาพแวดล้อมเป็นสุข 4) ครอบครัวเป็นสุขและ 5) ชุมชนเป็นสุข โดยจะต้องมีการปรับสภาพลดปัจจัยเสี่ยง จัดโครงสร้างและระบบต่าง ๆ ให้โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครัวและชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัย ส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนอย่างแท้จริง และ ประวัติ เอรารวรรณ์ (2547) อธิบายว่าการลงนามความร่วมมือในโครงการพัฒนาระบบการผลิตครูโดยใช้โรงเรียนสุขภาวะเป็นฐานนั้น จะเป็นก้าวสำคัญของวงการการศึกษาไทย สอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารอ้างอิง

ประวัติ เอรารวรรณ. (2547). *การสังเคราะห์ผลโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบ*

การจัดการและกระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาวะในโรงเรียน. กรุงเทพฯ:

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

ประวัติ เอรารวรรณ. (2558). *ระบบการผลิตครูโดยใช้โรงเรียนสุขภาวะเป็นฐาน*.

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 1(1).

